

FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS BESLUTSFATTANDE

Projektnummer 2012-232

Martin Geisler & Carl Martin Allwood

**KRIM:
VÅRD**

VI BRYTER DEN ONDA CIRKELN

Kriminalvården

Omslag: Kriminalvården
Tryckning: Kriminalvården Digitaltryck 2016

Beställningsnummer: 7144
ISBN 978-91-86903-62-6

Kriminalvården
601 80 Norrköping
Tel: 077-22 80 800
E-post: hk@kriminalvarden.se
Hemsida: www.kriminalvarden.se

FÖRORD

Det centrala uppdraget i frivården är att handlägga klienter som är villkorligt frigivna, har skyddstillsyn, samhällstjänst eller övervakas med hjälp av fotboja. Ett straff i frivård innebär både kontroll och stöd för de dömda. Målet är att klienter genom olika insatser lättare ska integreras i samhället och undvika återfall i brott. Det är genom frivårdsinspektörernas dagliga arbete och beslut som detta uppdrag omsätts i praktik. Arbetet är viktigt och utmanande och frivårdsinspektörer behöver kunna fatta beslut som är överensstämmande med lagar och föreskrifter, men som också är socialt anpassade och välplanerade gentemot klienters behov, kollegor och samarbetspartners.

Denna rapport syftar till att öka kunskapen om vilka förmågor som är särskilt viktiga för de komplexa krav som frivårdsinspektörer dagligen ställs inför i sitt beslutsfattande. Detta är ett område vi har behov av att veta mer om och rapporten bidrar till utveckling av insatser riktade till att förbättra frivårdsinspektörers beslutsfattande.

Rapporten är skriven av fil. dr Martin Geisler och professor Carl Martin Allwood, Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet.

Ann Cederberg, chef för enheten för forskning och utvärdering

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS BESLUTFATTANDE	6
BAKGRUND	7
BESLUTSKOMPETENS.....	7
BESLUTSKOMPETENS I YRKESLIVET	7
BESLUTSKVALITET I YRKESLIVET	8
BESLUTFATTANDE HOS FRIVÅRDSINSPEKTÖRER	8
EXEMPEL PÅ BESLUTSKOMPETENS HOS FRIVÅRDSINSPEKTÖRER.....	8
FRÅGESTÄLLNING OCH SYFTE	10
METOD	11
PROCEDUR	11
DELTAGARE	11
MATERIAL.....	11
MÅTT PÅ BEROENDE VARIABLER	13
RESULTAT	14
INLEDANDE ANALYSER	14
BESKRIVANDE STATISTIK.....	14
KORRELATIONER	14
REGRESSIONSANALYS.....	14
RESULTAT AV UPPFÖLJNINGSENKÄT	16
DISKUSSION	17
FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS SJÄLVRAPPORTERADE BESLUTSKVALITET	17
FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS UPPLEVELSE AV PROBLEM OCH BEKYMNER I YRKESLIVET	18
FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS UPPLEVDA STRESSNIVÅ	18
FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS RAPPORTERADE TENDENSER TILL UTBRÄNDHET.....	19
ÖVRIGA ASPEKTER	20
SLUTSATSER	21
RESULTATENS RELEVANS FÖR KRIMINALVÅRDEN.....	21
FRAMTIDA FORSKNING	21
TILLKÄNNAGIVANDEN	21
REFERENSER	22
BILAGA 1 - BESKRIVANDE STATISTIK	26
BILAGA 2 - KORRELATIONER	27

SAMMANFATTNING

För att handläggande frivårdsinspektörer ska vara framgångsrika i sin yrkesutövning så krävs en övergripande förmåga till att kunna fatta bra och kompetenta beslut, dvs. en hög besluts-kompetens. Föreliggande rapport redogör för resultaten från forskningsprojektet *Frivårds-inspektörers beslutsfattande*, med syfte att bidra till förståelsen av vilka faktorer som är av särskild betydelse för frivårdsinspektörers besluts-kompetens.

Frivårdsinspektörers beslutsfattande sker utifrån olika krav. Dels behöver beslutsfattande vara baserat på och förenligt med gällande lagar och föreskrifter. Det betyder att frivårdsinspektörer behöver kunna fatta beslut som är korrekta och konsekventa. Men frivårdsinspektörers besluts-fattande sker också i ett socialt sammanhang, i kontakt med klienter, kollegor och samarbets-partners. Det betyder att frivårdsinspektörer behöver kunna fatta beslut som är välavvägda, förankrade och underbyggda i det sociala sam-manhanget. För att detta ska vara möjligt behövs grundläggande förmåga till att på ett korrekt sätt kunna uppmärksamma och hantera både egna och andra personers känsloreaktioner. Frivårds-inspektörers beslutsfattande behöver också ske utifrån ett lämpligt förhållningssätt till tid, exempelvis avseende när insatser ska påbörjas eller ges samt att beslutsprocesser koordineras med andra personers. I föreliggande studie in-hämtades information om individuella skillnader i tre aspekter av beslutskompetens: 1) *kognitivt orienterad förmåga som bidrar till att kunna fatta korrekta och konsekventa beslut*; 2) *emotionell intelligens*; och, 3) *förhållningssätt till tid*. Dessa mått var således studiens oberoende variabler.

Skillnader i beslutskompetens i yrkeslivet har effekter för beslutsfattaren i olika avseenden. Dels påverkar det beslutsfattarens självrapporterade besluts-kvalitet och i vilken utsträckning som man lyckas undvika problem och bekymmer i yrkeslivet. Vidare så är beslutskompetens en viktig resurs för att kunna hantera och bemöta de

krav som personer ställs inför i sin yrkesroll. Så-ledes så påverkar skillnader i beslutskompetens personers nivåer av upplevd stress och, på längre sikt, rapporterade tendenser till utbrändhet. Givet detta inhämtade studien information om skillnader i indikatorer av framgångsrikt besluts-fattande i termer av: 1) *självrapporterad besluts-kvalitet*; 2) *upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet*; 3) *upplevd stress*; och, 4) *tendenser till utbrändhet ("utmattningssyndrom")*. Dessa mått var studiens beroende variabler.

Samtliga landets handläggande frivårds-inspektörer kontaktades per mail och erbjöds att delta i studien via en web-baserad enkät. Resultatet bekräftar att de tre aspekterna av beslutskompetens bidrar till att förklara varian-sen i studerade indikatorerna för framgångsrikt beslutsfattande. Förklaringsvärdet som skillnader i kognitivt orienterad förmåga till att kunna fatta korrekta och konsekventa beslut visade var dock relativt svagt och endast relaterat till frivårds-inspektörers självrapporterade besluts-kvalitet och nivåer av stress. Skillnader i emotionell intelligens visade sig däremot bidra med ett betydande förklaringsvärde för frivårdsinspektörers självrapporterade besluts-kvalitet, nivåer av stress och tendenser till utbrändhet. Resultaten visade också att skillnader i förhållningssätt till tid bidrog till att förklara samtliga indikatorer av framgångsrikt beslutsfattande hos frivårds-inspektörer.

Studiens resultat ger en övergripande förståelse för vilka faktorer som är av betydelse för att för-klara framgång och kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsfattande. Resultatet belyser de komplexa krav som frivårdsinspektörer dagligen ställs inför i sitt beslutsfattande. Den kunskap som studien ger kan ligga till grund för komplettering och utveckling av insatser riktade till att förbättra fri-vårdsinspektörers beslutsfattande. På detta sätt kan resultatet komma att bidra till ett förbättrat arbetsklimat vid landets frivårdskontor.

FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS BESLUTFATTANDE

Frivårdens uppdrag är både viktigt och svårt. En central del av uppdraget är att handlägga klienter dömda till skyddstillsyns påföljd eller som har övervakning under sin villkorliga frigivning. Utöver att vara en kontrollfunktion så är syftet med övervakning att arbeta för att klienter inte ska återfalla i brottslighet utan att genom olika insatser få stöd och hjälp att integreras i samhället. På daglig basis är det ytterst genom de handläggande frivårdsinspektörernas arbete och beslut som detta uppdrag omsätts i praktik. För att arbetet ska vara framgångsrikt behöver frivårdsinspektörer ha förmåga att kunna fatta bra och kompetenta beslut, dvs. ha en hög beslutskompetens. De krav som ställs på frivårdsinspektörers beslutsfattande är emellertid högst komplexa. Frivårdsinspektörer behöver kunna fatta beslut som är förenliga med lagar och föreskrifter, men som också är socialt anpassade/förankrade och välplanerade/koordinerade (ex. gentemot klienter, kollegor och samarbetspartners).

Föreliggande rapport redogör för resultaten från forskningsprojektet *Frivårdsinspektörers beslutsfattande* och syftar att bidra till förståelsen av de aspekter som är särskilt betydelsefulla för frivårdsinspektörers beslutskompetens. Kortfattat så undersöktes i vilken utsträckning som tre aspekter av beslutsförmåga: 1) kognitivt orienterad förmåga till att kunna fatta korrekta/konsekventa beslut, 2) förutsättningar till att kunna fatta socialt anpassade/förankrade beslut, samt 3) förhållningssätt till tid – bidrar till att förklara framgång och kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsfattande i termer av *självrapporterad besluts kvalitet, problem och bekymmer i yrkeslivet, upplevd stress och tendenser till utbrändhet*.

BAKGRUND

Personer ställs inför ett stort antal besluts-situationer i både vardag och yrkesliv. Förmåga att kunna genomföra och fatta bra beslut är viktig då beslutsfattandet ofta har konsekvenser för beslutsfattaren själv, såväl som för de personer som i olika avseenden påverkas av besluten (kollegor, klienter etc.). Hur kan denna förmåga definieras, dvs. vilka färdigheter bidrar till bra och framgångsrikt beslutsfattande? Nedan ges en kortfattad beskrivning av detta forskningsområde, följt av en redogörelse för hur denna forskning är relevant för att förstå beslutsfattande i yrkeslivet och för *frivårdsinspektörers beslutsfattande*.

BESLUTSKOMPETENS

Skillnader i personers förutsättning att kunna fatta bra beslut har traditionellt förklarats utifrån förmågan att kunna fatta beslut som är rationella – dvs. korrekta och konsekventa. Ett exempel är att i sitt beslutsfattande kunna motstå att bli påverkad av irrelevant information eller ovidkommande förändringar i beslutssammanhanget. Relativt nyligen sammanfördes olika välstuderade beslutsuppgifter avsedda att mäta olika aspekter av sådan förmåga till en skala: the Decision-Making Competence scale (Beslutskompetensskalan, hädanefter benämnt som DMC: Bruine de Bruin, Parker, & Fischhoff, 2007). Forskning på DMC visar att den prestation som skalan mäter utgör en specifik förmåga. DMC-förmåga relaterar till generell intelligens och kognitiva förmågor (Del Missier et al., 2012), men kan i sig förklara aspekter av framgång i personers beslutsfattande. Att förmågan är särskild stöds också av forskning som visat att denna färdighet går att förbättra genom utbildning (Jacobsson et al., 2012). Det innebär att utbildningsinsatser kan förbättra personer beslutsfattande (Wallin, 2013). Andra forskare har emellertid fört fram att det är viktigt att undersöka ifall betydelsen av DMC också är giltig i yrkeslivet (Campitelli & Gobet, 2010), samt om det finns behov och fördelar med att utvidga definitionen av beslutskompetens till att även omfatta andra beslutsfattarerelaterade färdigheter än den kognitivt orienterade förmåga som DMC mäter (Geisler & Allwood, 2015).

BESLUTSKOMPETENS I YRKESLIVET

I yrkeslivet sker beslutsfattande ofta i sociala och komplexa sammanhang. Beslutsfattare är många gånger beroende av andra personer för att kunna fatta bra beslut. Till exempel behöver beslutsfattare få information av, och kunna genomföra beslutsprocesser i förenlighet med andra personer för att vara framgångsrika. Det innebär att förmågor och färdigheter som bidrar till att kunna genomföra beslut som är välavvägda, välplanerade, och koordinerade i det sociala sammanhanget sannolikt är viktiga aspekter av beslutskompetens. Skillnader i dessa förmågor påverkar inte bara kvalitén i beslutsfattandet utan också chanserna för att fattade beslut blir framgångsrikt implementerade (Allwood & Hedelin 2005).

Det grundläggande antagandet i forskningsprojektet *Frivårdsinspektörers beslutsfattande* är att den kognitivt orienterade förmåga som DMC mäter är en alltför begränsad definition av beslutskompetens – särskilt i yrkeslivet. För att fatta kompetenta beslut behöver en beslutsfattare inte bara dessa grundläggande kognitiva färdigheter, utan också beslutsrelaterade färdigheter i social kompetens och förhållningssätt till tid.

För att kunna fatta bra beslut behöver beslutsfattare ofta ta del av information från andra personer och kunna anpassa både sin beslutsprocess och det slutgiltiga beslutet till det sociala sammanhanget (Tetlock, 1985). I detta sammanhang är det centralt att beslutsfattare på ett korrekt och lämpligt sätt kan uppfatta, avläsa och hantera både egna och andra personers känslor (Sanfey, 2007). Exempelvis så behöver beslutsfattare kunna avgöra om och när känslor är relevanta för beslutsfattandet, samt hur beslutsfattande kan anpassas på ett sätt som gynnar samarbete och samförstånd med andra personer som besluten omfattar. I studien inhämtades information om individuella skillnader i övergripande förmåga till att kunna uppmärksamma, avläsa och reglera både egna och andra personers känslor/känslouttryckningar i termer av *Emotionell intelligens* (Petrides & Furnham, 2001, 2006).

Forskning har också visat att personers beslutsfattande påverkas av skillnader i psykologiskt förhållningssätt till tid, dvs. hur man ser på och förhåller sig till tid och tidsrelaterade aktiviteter (Strough et al., 2014; Wittman & Paulus, 2007; Zimbardo & Boyd, 1999). Många beslutsprocesser/ beslut behöver påbörjas och fattas inom givna tidsramar, men också ofta vara koordinerade och samordnade med andra personer för att vara framgångsrika. Relationen mellan förhållningssätt till tid och beslutsfattande har också framförts som viktig att uppmärksamma i yrkeslivsammanhang (Gupta et al., 2011). Mot bakgrund av detta är det rimligt att anta att ett realistiskt och konstruktivt förhållningssätt till tid är en viktig del av beslutskompetens. Givet detta så inhämtade studien information om individuella skillnader i förhållningssätt till tid. Detta mättes i termer av så kallade tidsstilar (the Time-Style scale; Usunier & Valette-Florence, 2007), vilka ger en profil som visar hur personer psykologiskt förhåller sig till tid (studien fokuserade på: framtidsorienterad tidsstil, dåtidsorienterad tidsstil, samt tidsstil kännetecknad av en allmän svårighet att värdera tid).

BESLUTSKVALITET I YRKESLIVET

För att förstå och kunna definiera beslutskompetens behövs lämpliga indikatorer och definitioner av bra och framgångsrikt beslutsfattande, dvs. av *besluts kvalitet*. Besluts kvalitet är en komplicerad och debatterad fråga inom beslutsfattandeforskningen (Baron, 2012; Yates, 2001). En grundläggande kontrovers i denna debatt är ifall kvalitet ska se till konsekvenserna av beslutsfattande eller till processen som leder fram till beslutet. Att endast se till konsekvenserna är problematiskt, då bra konsekvenser kan ges av andra händelser i omvärlden eller av slumpen och därför till och med kan vara baserat på dåligt beslutsfattande. Att även se till beslutsprocessen är mer fördelaktigt, då bra beslutsprocesser i allmänhet antas leda till bra och framgångsrika beslut (Bruine de Bruin et al., 2007; Frisch & Clemen, 1994).

För att förstå besluts kvalitet i vardag och yrkesliv är det också viktigt att se till hur väl beslutsfattande vid behov kan rättfärdigas i efterhand, gentemot beslutsfattaren själv så väl som andra personer (Keren & Bruine de Bruin, 2003; Milkman, Chugh, & Bazerman, 2009; Tetlock, 1985, 2002). Det medför att en kompetent besluts-

fattare fattar beslut som både beslutsfattaren själv och andra personer bedömer vara av hög kvalitet. Beslutskompetens påverkar på detta sätt beslutsfattarens *självrapporterade besluts kvalitet* och i vilken utsträckning beslutsfattare upplever *problem och bekymmer i yrkeslivet*. Det då bra beslutsprocesser möter mindre motstånd och ifrågasättande. Skillnader i beslutskompetens har också effekt på beslutsfattarens nivåer av *upplevd stress* och *tendenser till utbrändhet*, genom att utgöra en förmåga (resurs) för att hantera och bemöta krav (Koolhaus et al., 2011; Santos-Ruiz et al., 2012; Ursin & Eriksen, 2010). Indikatorer på besluts kvalitet i termer av självrapporterad besluts kvalitet, problem och bekymmer i yrkeslivet, stress och tendens till utbrändhet är betydelsefulla att se till i yrkeslivet. Skillnader i dessa indikatorer påverkar personers tilltro till sin egen förmåga av att (kunna) göra ett bra jobb, engagemang och identifikation med sin yrkesroll samt övergripande effektivitet och välbefinnande i yrkeslivet. Projektet *Frivårdsinspektörers beslutsfattande* använde därför dessa indikatorer på besluts kvalitet.

BESLUTSFATTANDE HOS FRIVÅRDS- INSPEKTÖRER

Frivårdens ansvarsområde inkluderar flera olika uppdrag, så som sammanställande av personutredningar till domstolar, intensivövervakning och samhällstjänst. Utöver detta så utgörs emellertid en stor del av den dagliga kärnverksamheten av uppdraget att handlägga ärenden av skyddstillsynspåföljd och villkorlig frigivning. För att dessa verkställigheter ska vara framgångsrika krävs en hög grad av beslutskompetens hos de handläggande frivårdsinspektörerna. Syftet med projektet är att ge en förståelse för vad som kännetecknar denna kompetens, dvs. vilka aspekter av beslutskompetens som är särskilt betydelsefulla för handläggande frivårdsinspektörer.

EXEMPEL PÅ BESLUTSKOMPETENS HOS FRIVÅRDSINSPEKTÖRER

Beslutskompetens kan kopplas till verksamhetsplaneringen. När ett ärende tilldelas kan handläggande frivårdsinspektörer få en första uppfattning av ärendet genom aktuell och tidigare dom(-ar), personutredning(-ar), anteckningar från

tidigare verkställigheter, rättspsykiatriska undersökningar, etc. Här kan skillnader i frivårdsinspektörers kognitiva förmåga till att kunna fatta korrekta och konsekventa beslut ha effekt på beslutsfattandet. Bland annat kan skillnader i denna förmåga påverka om beslut baseras på tidigare genomförda insatser istället för aktuell situation och givna förutsättningar. Samtidigt kan skillnader i emotionell intelligens påverka beslutsfattandet. Exempelvis så kan viss information väcka känsloreaktioner. Ibland kan dessa reaktioner vara vägledande (ex. uppmärksamma hög-risk klienter eller särskilda behov) men de kan även påverka beslutsfattandet negativt och föra ärendearbetet i mindre fördelaktig riktning (ex. ensidigt vinklad). Skillnader i hur frivårdsinspektörer förhåller sig till tid kan också ha effekt på beslutsfattandet. En dåtidsorientering kan exempelvis ge att tidigare verkställigheter och återkommande problematik och brottslighet tar för stort fokus, medan en ensidig framtidsorientering kan ge att information och insikter av tidigare problematik och insatser inte beaktas tillräckligt.

Under verkställigheten inhämtar sedan frivårdsinspektörer kontinuerligt beslutsinformation i personlig kontakt – med klienter och i dialog/utbyte med chefer, kollegor och samarbetspartners. Detta ställer krav på beslutskompetens. Frivårdsinspektörer behöver vara konsekventa i sina riskbedömningar och kunna bortse från ovidkommande tidigare insatser, för att fatta beslut baserat på aktuella krav och omständigheter. Frivårdsinspektörer behöver också ha en social och känslomässig lyhörddhet för att kunna fatta beslut som uppmärksammar, hanterar och är anpassade till både egna och andra personers känsloreaktioner. Dessa beslut kräver också ett anpassat förhållningssätt till tid, så att beslut sker i lämplig relation till givna tidsramar (ex. insatser ges vid passande tillfälle under verkställigheten) och kan koordineras (t ex. med planering och insatser från samarbetspartners).

FRÅGESTÄLLNING OCH SYFTE

De två frågeställningar som projektet undersökte var: 1) i vilken utsträckning kan traditionellt definierad beslutsförmåga (dvs. DMC, en kognitivt orienterad definition av beslutskompetens) förklara framgång och kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsfattande? Vidare, 2) givet de sociala och komplexa krav som frivårdsinspektörers beslutsfattande omfattar: i vilken utsträckning bidrar skillnader i emotionell intelligens respektive tidsstil till att förklara framgång och kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsfattande utöver det bidrag som DMC ger?

Syftet med projektet *Frivårdsinspektörers beslutsfattande* är att ge en övergripande förståelse för vilka aspekter som är särskilt betydelsefulla för frivårdsinspektörers beslutskompetens. Projektets avsikt har varit att generera kunskap av direkt användbarhet för Kriminalvården. Genom

att urskilja vilka aspekter som är av särskild betydelse för frivårdsinspektörers beslutsfattande kan projektets resultat ligga till grund för att komplettera och utforma stödande insatser, utbildningar och/eller riktlinjer till syfte att förbättra frivårdsinspektörers beslutsfattande. Projektet kan också fungera som ett underlag för diskussion kring uppdraget och arbetsklimatet vid landets frivårdskontor, genom att uppmärksamma de krav som frivårdsinspektörer ställs inför och vilka aspekter som är av betydelse för välbefinnandet hos frivårdsinspektörerna.

METOD

PROCEDUR

Projektets genomförande planerades i dialog med representanter från Kriminalvårdens vetenskapliga kansli och FoU-avdelning. Studien genomfördes med hjälp av en web-baserad enkät. Enkäten administrerades till målgruppen via mail. Samtliga personer i målgruppen fick ett mail innehållandes övergripande information om studien och med en personlig länk till enkäten. Då de presumtiva deltagarna klickade sig vidare till enkäten fick de ytterligare information om studiens beträffande syfte och hur analyser av data kommer ske. Deltagarna efterfrågades om, och gav, informerat samtycke innan de kunde gå vidare och besvara enkäten.

Inledningsvis genomfördes under december 2014 en förstudie vid frivårdskontoret i Göteborg. Syftet var att generera insikt om web-enkätens kompatibilitet med Kriminalvårdens IT-system och den kompletterades även av en uppföljande enkät till de deltagande personerna, där åsikter och tankar beträffande studien efterfrågades.

I nästa steg informerades samtliga regionchefer inom Kriminalvården om studien. Regioncheferna blev därefter kontaktade per mail av ansvarig utredare vid Kriminalvårdens FoU-avdelning. I detta mail ombads regioncheferna att delge information om studien till respektive Kriminalvårdschefer (KVC), som i sin tur ombads att (vid behov) utse en kontaktperson vid respektive frivårdskontor som var ansvarig för att informera om den kommande studien samt att sammanställa och skicka forskargruppen en lista med namn och mail-adresser till frivårdsinspektörer i studiens målgrupp. Då dessa listor inkommit skickade forskargruppen ut inbjudningsmail via web-enkätssystemet. Studien var öppen för deltagande under 1 månad och veckovisa påminnelser om studien skickades ut till de personer som vid respektive tidpunkt ännu inte deltagit i studien. Den något långa tidsperioden var given av att problem inledningsvis blev uppdagade med att nå ut med inbjudningsmail till vissa frivårdskontor. Dessa problem uppstod därför att IT-systemet vid de berörda kontoren sållade bort inbjudningsmailen som skräppost.

En vecka efter det att studien var avslutad så kontaktades samtliga frivårdsinspektörer i målgruppen återigen per mail av forskargruppen. Personerna i målgruppen fick först ange om de hade deltagit i studien eller inte. Därefter gavs möjlighet att besvara ett antal frågor om sitt deltagande och delge tankar kring den genomförda studien, alternativt ange orsak till varför man valt att inte delta i studien.

DELTAGARE

Studiens målgrupp var samtliga frivårdsinspektörer som handlägger ärenden av Skyddstillsyn (ST) och Villkorlig frigivning (VF). Listan över personer i studiens målgrupp som inkom till forskargruppen innehöll totalt 505 namn och kontaktuppgifter. Samtliga personer blev inbjudna till att delta i studien. Av dessa påbörjade 189 sitt deltagande i studien och 149 personer besvarade enkäten i sin helhet. Detta innebär en responsfrekvens på 37 % och en svarsfrekvens på 29 %.

Det bör emellertid noteras att forskargruppen under studien blev kontaktad av enstaka personer som meddelade att de inte ingick i studiens målgrupp (dvs. inte var handläggande frivårdsinspektörer av ST/VF ärenden). I vissa fall uppgavs det att detsamma gällde fler personer vid det aktuella frivårdskontoret. Givet detta bör svarsfrekvensen för målgruppen ses som något högre.

MATERIAL

Mått på oberoende variabler

DMC. DMC (Bruin de Bruine et al., 2007) mäter individuella skillnader i kognitiv förmåga att kunna fatta rationella beslut och består av sex olika komponenter. Kortfattat så ger komponenterna ett mått på personers förmåga att kunna fatta beslut som är korrekta och konsekventa. De olika DMC-komponenterna inkluderar:

Motståndskraft till hur problem presenteras

Denna komponent består av två frågedelar som vardera är uppdelade i två olika varianter. I den första varianten så presenteras frågorna på ett

positivt sätt (ex: ”rädda liv”) och i den upprepade varianten så är grundproblemet detsamma, men frågorna presenteras då på ett negativt sätt (ex: ”personer dör”). Resultatet visar i vilken omfattning som bedömningarna påverkas beroende av hur problemen presenteras och skalan ger därmed ett mått på hur motståndskraftig man är för detta.

Att kunna tillämpa föreskrivna beslutsregler

I denna del gör deltagarna bedömningar av DVD-spelare. Varje uppgift består av en beskrivning av hur fem olika DVD-spelare är betygsatta beträffande fyra olika egenskaper och utifrån en beskrivning som ges av hur en fiktiv person grundar sitt val av DVD-spelare, så ska deltagarna välja ut den eller de DVD-spelare som stämmer överens med denna beskrivning. Resultatet för denna del är lika med procenten för antalet korrekta val, dvs. de val som stämmer överens med de angivna beslutsreglerna.

Att vara konsekvent i riskbedömningar

Denna del gäller hur sannolikt (hur stor risk) man anser det är att någonting ska hända. Frågorna ställs ur perspektivet av två tidsperioder: *det kommande året* respektive *de fem kommande åren*. För att vara konsekvent (stabil) i dessa bedömningar så ska sannolikheten inte bedömas som mindre för de fem kommande åren, än vad den bedöms vara för det kommande året (eftersom det kommande året ingår i de kommande fem åren). Vissa frågor är även inbördes relaterade, så som sannolikheten för att *”besöka en tandläkare”* eller att *”göra en rotfyllning”*, där sannolikheten för att *”göra en rotfyllning”* inte ska vara större än för att *”besöka en tandläkare”*. Resultatet för denna del mäts i den totala procenten konsekventa bedömningar, sett över samtliga frågepar.

Att kunna uppskatta tillförlitligheten i sin kunskap

I denna del erhålls ett mått på i vilken utsträckning en person är medveten om sin kunskap. Först bedöms ett påstående som antingen sant eller falskt, därefter sker en skattning av hur säker (konfident) man är på sitt svar på en skala mellan 50 % (gissar) till 100 % (helt säker). Denna del innehåller 16 olika påståenden. Åtta av dessa är sanna och de resterande åtta är falska. Varje påstående följs av en säkerhetsbedömning. Ett högre värde på denna komponent indikerar att man är så kallat väl-kalibrerad, dvs. har en realistisk/korrekt syn på tillförlitligheten i sin egen kunskap.

Att kunna bortse från tidigare kostnader

Denna del ställer frågor om hur man skulle agera i valet mellan två olika alternativ där det ena alternativet rationellt sett är att föredra, men samtidigt innebär att de investeringar som man redan har genomfört (i exempelvis tid eller pengar) ”går förlorade”. Exempel: *”Efter att ha ätit en stor måltid på en restaurang så beställer du in en stor dessert med choklad och glass. Efter några skedar så känner du dig väldigt mätt och vill egentligen inte äta mer av desserten”*: följt av ett val mellan att *”fortsätta äta”* eftersom man har beställt desserten eller att *”sluta äta”* då man är mätt. Resultatet för denna del är summan av antalet rationellt sett korrekta val, t ex att i exemplet välja att *”sluta äta”*.

Att vara medveten om sociala normer

Denna del består av två delar. I den första får man själv svara på *”om man ibland tycker att det kan vara okej att ...”* följt av ett visst beteende, exempelvis: *”inte lämna tillbaka någonting som du har lånat”* I den andra delen får man göra en bedömning av *”hur många personer i ens egen ålder som skulle säga att det ibland kan vara okej att ...”* agera på detta sätt. Resultatet uträknas genom att först sammanräkna samtliga deltagares egna skattningar (dvs. om de själva anser att det är okej att agera på detta sätt) och den procent som detta då ger får sedan funktionen av att vara facit för de bedömningar som varje deltagarna har gjort för huruvida andra personer skulle säga att det är okej att agera på ett sådant sätt. Resultatet ger på så sätt ett mått för hur medveten man är om rådande sociala normer.

Emotionell intelligens (Trait Emotional Intelligence Questionnaire – Short Form: TEIQue-SF). För att fånga grundläggande aspekter av skillnader i att kunna avläsa och hantera egna och andra personers känslor inhämtade studien information om skillnader i Emotionell intelligens (Petrides & Furnham, 2001, 2006). På den skala som användes bedöms både direkta frågor (ex. förmåga till emotionsreglering) och indirekta frågor (ex. konkreta erfarenheter av sociala interaktioner och upplevelser). Denna kombination av frågor har framförts som fördelaktig (Spector & Johnson, 2006).

Tidsstilsskalan (Time-Style Scale: TSS). Givet den betydelse förhållningssätt till tid har för beslutsfattande så inhämtade studien information om skillnader i tidsstilar (Usunier & Valette-

Florence, 2007). Detta ger en profil för hur personer psykologiskt sett förhåller sig till tid, med fokus på; dåtids- eller framtidsorientering samt och ifall man är orolig då aktiviteter uttryckligen är relaterade till tid.

MÅTT PÅ BEROENDE VARIABLER

Självrapporterad besluts kvalitet (Self-Reported Decision Quality: SRDQ). Studien inhämtade information om skillnader i egenrapporterad besluts kvalitet genom en befintlig skala, där deltagarna får bedöma hur väl fem påståenden stämmer överens med hur de bedömer sitt eget beslutsfattande (Wood & Highhouse, 2014). Exempel på påstående är *"De beslutar jag fattar håller hög kvalitet"* och *"De beslut jag fattar ångrar jag i efterhand"* (omvänt item). Varje påstående bedöms utifrån en femgradig skala, från "Instämmer inte alls" till "Instämmer helt".

Upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet (Survey of Recent Life Experiences). Studien inhämtade information om skillnader i upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet genom en delskala av *Enkäten av upplevda livserfarenheter under den senaste tiden* (Kohn & McDonald, 1992) som avser yrkeslivet. Denna delskala inkluderar sju problem och bekymmer som personer kan uppleva i yrkeslivet. Deltagarna får skatta i vilken omfattning som de har upplevt vart och ett av dessa bekymmer under de senaste tre månaderna. Exempel på problem och bekym-

mer är *"Varit i konflikt med chef/-er"* och *"Fått sämre uppskattning för din arbetsinsats än vad du hoppats på"*.

Upplevd stress (Perceived Stress Scale: PSS). Studien inhämtade information om skillnader i upplevd stress genom en ofta använd skala: Upplevd-stress skalan (Cohen & Williamson, 1988). Denna skala ber deltagarna att skatta hur väl tio påståenden stämmer överens med deras egna upplevelser på en 4-gradig skala från "Nästan aldrig" till "Vanligtvis". Exempel på påståenden är: *"Känt dig nervös och stressad"* och *"Känt att du har full kontroll över saker"*.

Tendenser till utbrändhet, även kallat "utmattningssyndrom" (Maslach Burnout Inventory – General Survey: MBI-GS). Studien inhämtade information om individuella skillnader i tendenser till utbrändhet genom originalskalan för detta: the Maslach Burnout Inventory – General Survey (MBI-GS). På denna skala får varje deltagare bedöma i vilken utsträckning som de har upplevt olika erfarenheter under den senaste månaden, på en 7-gradig skala från "inte alls del av mitt liv" till "väldigt mycket en del av mitt liv". Exempel på erfarenheter är *"Jag känner mig känslomässigt tömd av mitt arbete"* och *"Jag känner mig utbränd av mitt arbete"*.

RESULTAT

INLEDANDE ANALYSER

Inledningsvis genomfördes en översyn av data. Deltagare som inte hade besvarat samtliga skalor exkluderades från analyserna. Därefter genomfördes analyser för utebliven data. Detta visade på sporadiska fall där deltagare inte hade besvarat enstaka frågor i en skala. Inget mönster återfanns och de datapunkter som saknade information kalkylerades fram genom en sedvanligt använd procedur för detta (Kline, 2005).

BESKRIVANDE STATISTIK

Beskrivande statistik ges i Tabell 1 (Se Bilaga 1). Överlag visar den beskrivande statistiken på höga prestationsnivåer för de olika komponenterna av DMC. Prestation över samtliga DMC-komponenter, i standardiserat mått (DMC index), redovisas för att visa på sammantagen nivå av kognitivt orienterad beslutskompetens i enlighet med gällande definition i forskningsfältet (Bruine de Bruin et al., 2007). Beträffande de enskilda DMC-komponenterna återfanns en särskilt hög medel-prestansnivån för förmågan att kunna motstå skiftningar i hur information presenteras. Prestationen för övriga komponenter var också hög i jämförelse med den som rapporterats för befolkningsrepresentativa stickprov (ex. Bruine de Bruin et al., 2007), men jämförbar med den som rapporterats för högre uppsatta ledare i USA (Carnevale et al., 2011) och olika yrkesgrupper i Sverige (Geisler & Allwood, 2015). Vidare så rapporterade de deltagande frivårdsinspektörerna en överlag hög nivå av Emotionell intelligens, medan de rapporterade nivåerna av förhållningssätt till tid är jämförbara med de som rapporterats i tidigare forskning (Geisler & Allwood, 2015).

KORRELATIONER

Korrelationer mellan samtliga mått redovisas i Tabell 2 (se Bilaga 2). Som kan utläsas så var sammantagen prestation på DMC (dvs. DMC-index) relaterad till högre rapportering av emotionell intelligens ($r = .19$, $p < .05$, dvs. 4 % förklarad varians). Däremot visade DMC-index ingen signifikant korrelation med de tre undersökta tidsstilarna. Vidare var DMC positivt korrelerat med självrapporterad besluts kvalitet och negativt korrelerat till nivåer av upplevd stress. De obser-

verade korrelationerna indikerar att prestation på två DMC-komponenter bidrar tydligast till dessa relationer: att vara *konsekvent i sin risk-perception* och att kunna *motstå att bli påverkad av tidigare kostnader*. Rapporterad Emotionell intelligens var relaterad till högre självrapporterad besluts kvalitet, mindre problem och bekymmer i yrkeslivet, lägre nivåer av upplevd stress och lägre tendenser till utbrändhet. Samtliga tidsstilar visade sig vara relaterade till lägre rapporterad besluts kvalitet, fler problem och bekymmer i yrkeslivet, högre nivåer av upplevd stress och mer tendenser till utbrändhet.

REGRESSIONSANALYSER

För att besvara studiens frågeställningar genomfördes hierarkiska multipla regressionsanalyser. Dessa analyser testar om, och i vilken omfattning, som skillnader i olika mått bidrar till att förklara variansen i en utfallsvariabel. Hierarkisk multipel regressionsanalys genomfördes för respektive utfall: *självrapporterad besluts kompetens, upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet, upplevd stress och tendenser till utbrändhet*. Hierarkisk multipel regressionsanalys testar om och i vilken omfattning som varje nytt steg i modellen tillför ett unikt bidrag till den förklarade variansen, dvs. utöver bidraget från de faktorer som inkluderats i tidigare steg. Regressionsmodellerna bestod av två steg. Det första steget, steg 1, testade betydelsen av de förmågor som mäts av DMC. I steg 2 testades betydelsen av emotionell intelligens och förhållningssätt till tid (de tre tidsstilarna). Steg 2 testade betydelsen av emotionell intelligens respektive förhållningssätt till tid separat, vilket innebär att steg 2 bestod av steg 2a (emotionell intelligens) respektive 2b (förhållningssätt till tid). Steg 1 testade studiens frågeställning 1 och steg 2a respektive steg 2b testade studiens frågeställning 2. I regressionsanalyserna användes det standardiserade måttet för övergripande prestation på DMC-index, i enlighet med den gällande definition att samtliga komponenter tillsammans fångar kognitivt orienterad besluts kompetens (Bruine de Bruin et al., 2007).

Självrapporterad besluts kvalitet. Tabell 3 redovisar resultatet för regressionsanalyser av utfallsmåttet Självrapporterad besluts kvalitet. Samtliga aspekter av besluts kompetens bidrog till förklaringen av självrapporterad besluts kvalitet. Prestation på DMC gav ett relativt litet men ändå signifikant bidrag, medan det största förklaringsvärdet gavs av Emotionell intelligens.

Även förhållningssätt till tid gav ett signifikant bidrag till frivårdsinspektörernas självrapporterade besluts kvalitet. Notera att de procent förklarad varians som anges i Tabell 3 är det unika bidrag som ges av respektive steg i modellen. Exempelvis ger alltså Emotionell intelligens ett unikt tillskott i förklarad varians på 24 %, utöver den varians (5 %) som förklaras av DMC.

TABELL 3.

Självrapporterad besluts kvalitet	Förklarad varians (R ² Change)	F Change
DMC	5 %	F(1, 147) = 8.31, p = .005
Emotionell intelligens	24 %	F(1, 146) = 49.21, p < .001
Förhållningssätt till tid	15 %	F(3, 144) = 9.20, p < .001

Upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet. Tabell 4 redovisar resultatet för regressionsanalyserna av Upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet. För denna indikator av framgångsrikt beslutsfattande bidrog inte prestation på DMC med något signifikant förklarings-

värde. Däremot visar resultatet att både Emotionell intelligens och särskilt förhållningssätt till tid bidrar till att förklara den utsträckning i vilken frivårdsinspektörer upplever problem och bekymmer i sitt yrkesliv.

TABELL 4.

Upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet	Förklarad varians (R ² Change)	F Change
DMC	1 % (ej signifikant)	F(1, 144) = .25, p = .621
Emotionell intelligens	7 %	F(1, 143) = 11.19, p = .001
Förhållningssätt till tid	29 %	F(3, 141) = 19.37, p < .001

Upplevd stress. Tabell 5 redovisar resultatet för regressionsanalyserna av utfallsmåttet Upplevd stress. Samtliga studerade aspekter av besluts kompetens bidrog till att förklara frivårdsinspektörers rapporterade nivåer av upplevd stress.

Prestation på DMC gav ett tydligt bidrag till rapporterad stress men de bidrag som gavs av både emotionell intelligens och förhållningssätt till tid var betydligt större, i jämförelse det tredubbla.

TABELL 5.

Upplevd stress	Förklarad varians (R ² Change)	F Change
DMC	8 %	F(1, 147) = 11.95, p = .001
Emotionell intelligens	23 %	F(1, 146) = 47.63, p < .001
Förhållningssätt till tid	24 %	F(3, 144) = 16.91, p < .001

RESULTAT

Tendenser till utbrändhet. För förklaringen av rapporterade tendenser till utbrändhet hos frivårdsinspektörerna så visar de genomförda analyserna att endast de sociala och tidsrelaterade faktorerna av beslutskompetens gav ett signifikant bidrag. Skillnader i emotionell intelligens ger ett

betydligt bidrag till den förklarade variationen av rapporterade tendenser till utbrändhet, men förklaringsvärdet som ges av förhållningssätt till tid är större och i det närmaste det dubbla.

TABELL 6.

Tendenser till utbrändhet	Förklarad varians (R ² Change)	F Change
DMC	1 % (ej signifikant)	F(1, 145) = 1.37, <i>p</i> = .243
Emotionell intelligens	22 %	F(1, 144) = 45.97, <i>p</i> < .001
Förhållningssätt till tid	41 %	F(3, 142) = 34.61, <i>p</i> < .001

RESULTAT AV UPPFÖLJNINGSENKÄT

En vecka efter att studien var avslutad kontaktades målgruppen återigen per mail. Samtliga personer i målgruppen gavs där möjlighet att besvara en kort enkät. De som deltog i studien fick svara på frågor om sina tankar och åsikter om studien medan de som inte deltog fick svara på frågor om varför de valt att inte delta. Inbjudningsmail skickades ut till hela målgruppen, dvs. 505 personer. Av dessa besvarade 169 (33 %) personer uppföljningsenkäten. Av dessa 169 personer hade 47 personer inte deltagit i studien (28 %).

Personerna som valt att inte delta i studien fick besvara två påståenden/frågor utifrån tre fasta svarsalternativ. Den första frågan var *Jag hade fått information om studien innan jag fick mail med erbjudande om att delta*. Här svarade 23 % *Ja, jag hade fått tydlig information om studien och dess syfte*, medan 43 % svarade *Ja, jag hade fått viss information om studien*. Däremot svarade 34 % *Nej, jag hade inte fått någon information om studien*. Den andra frågan var *Anledningen till att jag valde att inte delta i studien var att...* På denna fråga svarade 95 % *Jag hade inte tid att delta* medan 2 % svarade *Jag kände inte till studien och dess syfte* och 3 % svarade *Jag ville inte delta*.

Personerna som hade deltagit i studien fick besvara sex olika frågor på en skala från 0 – instämmer inte alls, till 5 – instämmer helt. De frågor/påståenden som deltagarna fick bedöma var följande frågor och medelvärde för varje fråga ges i anslutning till vardera fråga: 1) *Jag upplevde att den information som gav inför/om studien var tydlig* (3,6), 2) *Jag upplevde instruktionerna för hur enkätens frågor skulle besvaras var*

tydliga (3,8), 3) *Jag upplevde att enkäten ställde frågor som är relevanta för mig i min yrkesroll som frivårdsinspektör* (2,6), 4) *Jag upplevde att enkäten i sin helhet var lagom omfattande* (2,9), 5) *Jag bedömer att studien kommer att tillföra intressant kunskap för frivården* (3,0), och 6) *Jag bedömer att det generellt sett finns förutsättningar för frivårdsinspektörer att avsätta tid för att delta i studier* (2,7). Utöver detta gavs även möjlighet att ge synpunkter på frågorna: *Jag upplevde att det saknades frågor som berör...* (vänligen ange) och *Övriga synpunkter*. Dessa avslutande frågor besvarades endast av en dryg fjärdedel av deltagarna och svaren var skiftande. Vissa personer gav uttryck för att enkäten var för omfattande och tidskrävande eller att vissa frågor var märkliga. Andra uppgav istället att de upplevde enkäten som intressant och att själva deltagandet i sig gjorde att de genom sitt deltagande började fundera mer på sitt eget beslutsfattande.

Sammantaget visar resultaten av den uppföljande enkäten att de personer som valde att inte delta verkar ha gjort detta val mestadels på grund av att de inte upplevde att de hade tid att avsätta för deltagande. Resultaten som avser deltagarnas bedömningar av studien visar på relativt höga skattningar av studien avseende den information som föregick studien och den information som gavs i studiens instruktioner. Något lägre och medelhöga skattningar gavs för studiens relevans, tillförande av intressant kunskap för frivården och generella förutsättningar för frivårdsinspektörer att kunna delta i studier.

DISKUSSION

Övergripande sett visar resultatet att de tre studerade aspekterna av beslutskompetens; förmåga att kunna fatta korrekta och konsekventa beslut (traditionellt definierad beslutskompetens: DMC), förmåga att kunna fatta socialt välavvägda/förankrade beslut (social förmåga: emotionell intelligens), samt att hantera och förhålla sig till tid och planering i sitt beslutsfattande (förhållningssätt till tid: tidsstilar) är viktiga för att förstå framgång och kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsfattande i termer av självrapporterad besluts kvalitet, upplevda problem och bekymmer i vardagen, upplevd stress och rapporterade tendenser till utbrändhet. Sammantaget så visar resultatet att de förmågor och färdigheter som ingår i den utvidgade definitionen av beslutskompetens, utöver de mer kognitivt relaterade förmågor som mäts med DMC, bidrar till att förklara halva variationen i skillnader av frivårdsinspektörers självrapporterade besluts kvalitet, upplevda stress och rapporterade tendenser till utbrändhet medan den totala nivån av förklarad varians för upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet var något lägre.

Resultatet ger stöd för projektets grundläggande antagande att traditionellt definierad beslutskompetens (dvs. de förmågor och färdigheter som definieras av och mäts via DMC), har begränsad giltighet för förklaring av beslutsfattande framgång och kvalitet i yrkessammanhang. Detta stöds av det faktum att endast svaga relationer observerades mellan den traditionella definitionen (DMC) och de tillförda aspekterna (emotionell intelligens respektive tidsstilar) av beslutskompetens, samt att de tillförda aspekterna ger ett tydligt unikt bidrag till förklaringen av framgång och kvalitet i beslutsfattande. Detta hade inte kunnat vara fallet om skalorna för emotionell intelligens och för tidsstilar hade mätt samma sak som DMC.

De förmågor och färdigheter som DMC mäter visade sig dock ge ett signifikant bidrag till förklaringen av skillnader i frivårdsinspektörers självrapporterade besluts kvalitet och upplevda stressnivå. Detta bidrag var relativt svagt i jämförelse med det som gavs av övriga aspekter av beslutskompetens (dvs. emotionell intelligens och tidsstil). Men det visar samtidigt att även kognitivt orienterade färdigheter är betydelsefulla. Detta resultat är intressant i flera bemärkelser.

Resultatet visar att frivårdsinspektörers ställs inför krav att kunna behöva fatta beslut som är rationella och konsekventa, samt antyder att det finns en viss mån av medvetenhet om dessa krav och den egna förmågan att kunna bemöta dessa (dvs. relation mellan DMC prestation och självrapporterad besluts kvalitet). Vidare så indikerar resultatet att stöd och utbildningsinsatser till syfte att träna frivårdsinspektörer i dessa färdigheter (Jacobsson et al., 2012) kan ha gynnsam effekt för subjektivt upplevd besluts kvalitet och minska/förebygga stress.

Studiens resultat ger också tydligt stöd för projektets antagande att skillnader i emotionell intelligens bidrar till frivårdsinspektörers beslutskompetens. Emotionell intelligens gav ett unikt och substantiellt bidrag till förklaringen av de studerade indikatorerna för framgång och kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsfattande, även om förklaringsvärdet för rapporterade problem och bekymmer i yrkeslivet var lägre, om än signifikant.

Slutligen visade studiens resultat att förhållningssätt till tid är en betydelsefull aspekt av frivårdsinspektörers beslutskompetens. Skillnader i tidsstilar bidrog till att förklara skillnader i samtliga indikatorer av framgångsrikt beslutsfattande. Förhållningssätt till tid visade sig vara särskilt betydelsefullt för upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet och för rapporterade tendenser till utbrändhet.

FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS SJÄLV-RAPPORTERADE BESLUTSKVALITET

Självrapporterad förmåga till att kunna fatta bra och framgångsrika beslut kan uppfattas som ett något förenklat sätt att se på besluts kvalitet. Det är dock inte fallet utan självrapporterad beslutsförmåga är relevant och nödvändigt att se till för att förstå framgångsrikt beslutsfattande (Keys & Schwartz, 2007; Milkman et al., 2009; Schwartz et al., 2010; Wood & Highhouse, 2014).

Att kunna fatta kompetenta beslut som bidrar till högre nivåer av egenrapporterad besluts kvalitet är av betydelse i yrkeslivet på flera sätt. Tidigare forskning har exempelvis rapporterat att självrapporterad besluts kvalitet reflekterar faktisk prestation och att när självrapporter kompletteras med andra personers bedömningar så ger det endast ett ytterst litet unikt bidrag, dvs. självrapportering visar i detta sammanhang, i stort sett samma sak som rapportering från andra (se ex Wood & Highhouse, 2014). Det är också rimligt att anta att nivå av egenrapporterad besluts kvalitet har effekt på personers trygghet i och bekvämlighet med beslutsfattande i sin yrkesroll. På så sätt kan självrapporterad besluts kvalitet även reflektera personers identifikation med sin yrkesroll och tillfredsställelse i yrkeslivet, vilket relaterar till yrkesmässig effektivitet och benägenhet att stanna kvar i sin anställning (se ex. Giacomelli et al., 2013).

Den observerade relationen mellan DMC och självrapporterad besluts kvalitet är intressant att notera. Resultatet visar att de två DMC komponenter är särskilt betydelsefulla för självrapporterad besluts kvalitet hos frivårdsinspektörer är komponenterna som avser förmåga till att vara konsekvent i riskbedömningar respektive kunna bortse från tidigare ovidkommande kostnader/insatser i sitt beslutsfattande (se Tabell 2). Att just dessa förmågor är kopplade till frivårdsinspektörers självrapporterade besluts kvalitet är både rimligt och intressant. Rimligheten kan ses i det faktum att frivårdsinspektörers beslutsfattande till stor del är baserat på riskbedömningar. Riskbedömningar ligger till grund för verkställighetsplaneringen och hur/vilka insatser som prioriteras. Två saker är emellertid viktiga att påpeka i detta sammanhang. För det första att denna DMC-komponent inte ger ett mått på frivårdsinspektörers förmåga till att kunna genomföra korrekta riskbedömningar. Istället så avses skillnader i förmåga till att vara konsekvent (stabil) i sina riskbedömningar. Det är samtidigt sannolikt att förmåga till konsekventa riskbedömningar är behövlig för att kunna göra korrekta riskbedömningar. För det andra kan det noteras att frivårdsinspektörers övergripande prestation när det gäller att vara konsekvent i sina riskbedömningar inte särskiljer sig från de nivåer som observerats hos andra yrkesgrupper inom de studier som tidigare genomförts i projektet *Socialt beslutsfattande*. Det kan ses indikera att utbildning avsedd att förbättra frivårdsinspektörers

riskbedömningar skulle kunna kompletteras med information om behovet/träning i förmågan att vara konsekvent i sina riskbedömningar.

FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS UPPLEVELSE AV PROBLEM OCH BEKYMMER I YRKESLIVET

Information om upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet inhämtades för att ge en bild av vilka förmågor som kan förklara kvalitet i frivårdsinspektörers beslutsprocesser. Resultatet för detta utfallsmått avviker något från det som observerades för de övriga utfallsmåtten. De förmågor som mäts av DMC gav inte något signifikant bidrag till förklaringen av skillnader i rapporteringen av upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet. Det bidrag som gavs av Emotionell intelligens var signifikant, men betydligt mindre i jämförelse med det bidrag som denna förmåga gav till förklaringen av övriga indikatorer av besluts kvalitet. Däremot visar resultatet att förhållningssätt till tid har betydelse för frivårdsinspektörers upplevda problem och bekymmer i yrkeslivet. Skillnader i huruvida man ser tid som värdefull och upplever oro när beslutsfattande är relaterat till tydliga tidsramar visade sig vara särskilt betydelsefullt. Att inte värdesätta tid påverkar både enskilt beslutsfattande så väl som beslutsfattande som sker tillsammans med andra personer. Det kan exempelvis leda till att beslutsfattande inte påbörjas eller genomförs inom givna tidsramar eller inte koordineras med andra personer, vilket därmed skulle kunna leda till konflikter med chefer, ofärdiga arbetsinsatser, och negativa responser på arbetsinsatser.

FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS UPPLEVDA STRESSNIVÅ

Stress är ett ökande problem i yrkeslivet (Mark & Smith, 2008) och är en reaktion som uppstår då de upplevda kraven överstiger de upplevda tillgängliga resurserna (Koolhaus et al., 2011). Men stress uppstår inte bara som en direkt respons till de omedelbara omständigheterna i stunden utan kan även uppkomma till följd av reflektion över kommande utmaningar och möjliga konsekvenser av dessa (Ursin & Eriksen, 2010). Att kunna fatta kompetenta beslut är därför en viktig aspekt av personers resurs för att kunna hantera och bemöta stress (Santos-Ruiz et al., 2012).

Resultaten visar att samtliga studerade aspekter av beslutskompetens bidrar till förklaringen av skillnader i upplevd stress hos handläggande frivårdsinspektörer. Högre DMC prestation är relaterat till mindre stress. Även om flertalet DMC-komponenter visade på ett sådant gynnsamt förhållande till stress så indikerar resultatet att förmågan till att kunna bortse från tidigare (ovidkommande) insatser/kostnader är särskilt betydelsefull. Relationen mellan denna förmåga och stress hos handläggande frivårdsinspektörer är intressant. Handläggande frivårdsinspektörer har ofta en fortlöpande kontakt med klienter över längre tidsperioder. Ärenden inleds exempelvis med en skyddstillsynspåföljd, övergår till en planeringskontakt under en anstaltsvistelse för att därefter innebära övervakning vid villkorlig frigivning. Under dessa längre tidsperioder beslutas och implementeras olika insatser. En tolkning av resultatet är att ett kännetecknande krav på frivårdsinspektörer beslutsfattande är att kunna se till de konkret givna förutsättningarna och inte påverkas av tidigare insatser. Frivårdsinspektörer med denna färdighet kan bemöta kraven vilket indikerar att de fattar mer framgångsrika beslut och upplever lägre nivåer av stress.

Resultaten visar också att skillnader i emotionell intelligens är av betydelse för frivårdsinspektörers upplevda nivåer av stress. Denna relation är dock troligtvis komplex. Emotionellt intelligenta personer är medvetna om både sina egna och andra personers känslor och har förmågan att kunna reglera dessa på ett förtjänstfullt sätt. Det ger att relationen mellan emotionell intelligens och stress i sig inte är oväntad (se ex. Mikolajczak et al., 2008). Däremot illustrerar resultatet behovet av att se frivårdsinspektörers beslutsfattande ur ett socioemotionellt perspektiv. Med detta menas att handläggande frivårdsinspektörers beslutsfattande ofta har en tydligt social och känslomässig dimension. Exempelvis behöver frivårdsinspektörer fatta beslut som påverkar relationen med klienter och samarbetspartners. Samtidigt som dessa beslut behöver vara förenliga med lagar och föreskrifter så behöver beslutsfattandet se till den fortsatta relationen med personer som berörs av besluten. I detta sammanhang är det intressant att notera att tidigare forskning har rapporterat att emotionellt intelligenta personer bedöms av andra som känslomässigt lyhörda i sitt beslutsfattande, samtidigt som de kan fatta svåra eller "tuffa" beslut utan att vara sentimentala (Mikolajczak, Balon, Ruosi, & Kotsou, 2012).

Att skillnader i förhållningssätt till tid är relaterat till frivårdsinspektörers upplevda stressnivå stöds också av studiens resultat. Högre rapporter av samtliga tidsstilar var relaterade till högre nivåer av upplevd stress. Relaterat till frivårdsinspektörer dagliga beslutsfattande så kan detta förstås i det att en alltför framträdande framtidsorientering leder till att beslutsprocesser sker för snabbt, ex utan att vara baserade på tillgänglig information eller lämpliga konsekvensanalyser. En alltför framträdande dåtidorienterad tidsstil kan istället leda till att beslutsfattandet är allt för fokuserat på tidigare insatser, så att beslutprocesser inte följer andra personers aktuella ansatser (dvs. klientens/samarbetspartners) och möjligheter för framgångsrikt beslutsfattande därmed förbises.

FRIVÅRDSINSPEKTÖRERS RAPPORTERADE TENDENSER TILL UTBRÄNDHET

Medan alla personer kan uppleva stress om än mer eller mindre, så är utbrändhet (utmattningssyndrom) en allvarlig reaktion till följd av långvarig stress som det ofta är svårt att återhämta sig från. Resultatet visar på att nivåer av upplevd stress och tendenser till utbrändhet är relaterade, men betydelsen av de olika aspekterna av beslutskompetens skiljer sig åt mellan dessa bägge indikatorer. De förmågor som DMC mäter bidrog inte till att förklara skillnader i tendenser till utbrändhet. Det tyder på att dessa kognitiva förmågor är mer betydelsefulla i ett tidigare skede av beslutsfattande – stress relationen. Eventuellt kan långvarigt höga stressnivåer också inverka negativt på personers beslutsfattandeförmåga/prestation i det avseende som detta mäts av DMC (Baradell & Klein, 1993).

Resultatet visar däremot att emotionell intelligens är relaterat till rapporterade nivåer av tendenser till utbrändhet. Det gynnsamma bidrag som ges av emotionell intelligens gentemot risken att utveckla utbrändhet liknar det som återfanns för stress. Det är möjligt att emotionell intelligens har en nyckelfunktion för om personer lyckas hantera och bemöta stress eller riskerar att utveckla tendenser till utbrändhet, vilket föreslagits i tidigare forskning (Görgens-Ekermans & Brand, 2012). Högre nivåer av emotionell intelligens kan också bidra till att skydda mot utbrändhet på flera sätt. Utöver att bidra till mer framgångsrikt beslutsfattande, så kan emotionell intelligens

DISKUSSION

också öka chanserna för att en individ undviker negativa sociala konsekvenser av mindre lyckosamt beslutsfattande (Cohen et al., 1986).

ÖVRIGA ASPEKTER

I studien ombads deltagarna att besvara frågor avsedda att ge olika typer av kompletterande bakgrundsinformation. Dessa frågor avsåg ålder, kön,

utbildningsbakgrund, tid inom Kriminalvården och tid i nuvarande tjänst. Denna information analyserades för att undersöka om skillnader i de studerade förmågor eller utfall kunde kopplas till dessa bakgrundsfaktorer. Inga nämnvärda skillnader återfanns dock.

SLUTSATSER

RESULTATENS RELEVANS FÖR KRIMINALVÅRDEN

I enlighet med projektets syfte så ger resultaten en övergripande förståelse för vilka förmågor som bidrar till framgångsrikt beslutsfattande hos handläggande frivårdsinspektörer. De kognitivt orienterade färdigheter som DMC mäter är relaterade till frivårdsinspektörers egenrapporterade besluts-kvalitet och upplevd stress. Denna kunskap kan bidra till utformning av nya, eller komplettering av befintliga, insatser till syfte att stödja frivårdsinspektörers beslutsfattande. Den förklaring till utfallsmåtten som DMC bidrog med var dock relativt låg. Däremot var effekterna av beslutskompetens i termer av social kompetens (emotionell intelligens) och förhållningssätt till tid (tidsstilar) tydliga och starka. Emotionell intelligens bidrar till att förklara frivårdsinspektörers självrapporterade besluts-kvalitet, upplevda stressnivå och rapporterade tendenser till utbrändhet. Insatser riktade till att informera om och eventuellt också öka dessa färdigheter hos kan vara ett sätt att förbättra frivårdsinspektörers beslutsfattande och bemöta negativa uttryck för dessa utfall. Resultaten visar även att förhållningssätt till tid har stor betydelse för att förklara skillnader i framgångsrikt beslutsfattande hos handläggande frivårdsinspektörer. Även denna kunskap kan läggas till grund för utbildnings- och stödinsatser till syfte att förbättra frivårdsinspektörers beslutsfattande.

Syftet med och upplägget av projektet var att generera en bild av frivårdsinspektörers beslutsfattande. Resultaten ger därför en grund för framtida studier, där observerade relationer kan studeras mer detaljerat och ingående. Vi föreslår att de rapporterade resultaten diskuteras vid landets frivårdskontor, i relation till uppdraget och den dagliga verksamheten. I detta sammanhang kan insikter från den aktuella rapporten ligga till grund för behovet av att uppmärksamma de olika aspekter som är särskilt viktiga för frivårdsinspektörers beslutsfattande.

FRAMTIDA FORSKNING

Forskning specifikt inriktad på att utforska vilka faktorer som bidrar till framgångsrikt beslutsfattande har ökat de senaste åren (Appelt et al., 2011; Bruine de Bruin et al., 2012). Baserat på den

aktuella studiens resultat så kan vissa rekommendationer ges för framtida forskning. Förslagsvis så vore det intressant att använda utfallsmått på besluts-kvalitet som är direkt knutna till frivårdens uppdrag och mål. Detta var något som diskuterades under planeringen av det aktuella projektet, men de i detta avseende tilltänkta utfallsmåtten visade sig inte vara möjliga att inkludera i detta skede. Det vore även intressant att undersöka de observerade relationerna över tid, dvs. longitudinellt.

Framtida forskning kan också undersöka relationen mellan emotionell intelligens och de olika utfallsmåtten mer ingående. Ett sätt som detta skulle kunna ske är att studera relationen mellan beslutsfattande och emotionsreglering, exempelvis genom att undersöka relationen mellan specifika uttryck av emotionsregleringsstrategier till beslutsfattande och olika beslutsutfall (se ex. Grecucci & Sanfey, 2015). Relaterat till detta så vore det också önskvärt att studera förhållningssätt till tid mer ingående. Utöver skillnader i prestation på DMC så har forskning även rapporterat att skillnader i hur personer vanligtvis och fördragsvis hanterar beslutsfattande (s.k. beslutsstil) också kan förklara beslutsframgång och besluts-kvalitet (Parker et al., 2007; Dewberry et al., 2013). Insikter i vilka beslutsstilar som är mest framträdande hos frivårdsinspektörer, och hur skillnader i dessa relaterar till olika faktorer och beslutsutfall, skulle tillföra kunskap som kompletterar den aktuella rapportens resultat.

TILLKÄNNAGIVANDEN

Tack till de deltagande frivårdsinspektörerna vars engagemang och tid har gjort denna studie möjlig. Tack också till Charlotte Jacobsson, Lowisa Swedling och övriga personer vid Kriminalvården som gjort detta projekt möjligt att genomföra. Tack även till de granskare inom Kriminalvården vars kommentarer bidragit till att förbättra denna rapport. Forskargruppen vill även tacka doktorand Magnus Bergkvist vid Psykologiska institutionen, Göteborgs universitet, för hjälp med studiens web-enkät. Slutligen riktas även forskargruppen sin tacksamhet till FORTE (tidigare FAS) för att ha finansierat forskningsprojektet *Socialt beslutsfattande* med dnr 2010-0431 till professor Carl Martin Allwood.

REFERENSER

- Allwood, C. M. & Hedelin, L. (2005). Adjusting new initiatives to the social environment: Organizational decision making as learning, commitment creating and behavior regulation. In H. Montgomery, R. Lipshitz, & B. Brehmer (Eds.), *How professionals make decisions*, Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Appelt, K. C., Milch, K. F., Handgraaf, M. J. J., & Weber, E. U. (2011). The decision making individual differences inventory and guidelines for the study of individual differences in judgment and decision-making research. *Judgment and Decision Making*, 6(3), 252-262.
- Baradell, J. G. & Klein, K. (1993). Relationship of life stress and body consciousness to hypervigilant decision making. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(2), 267-273.
- Baron, J. (2012). The point of normative models in judgment and decision making. *Frontiers in Psychology*, 3(577), 1-3. DOI: 10.3389/fpsyg.2012.00577
- Bruine de Bruin, W., Del Missier, F., & Levin, I. P. (2012). Individual differences in decision-making competence. *Journal of Behavioral Decision Making*, 25, 329-330. DOI: 10.1002/bdm.753
- Bruine de Bruin, W., Parker, A. M., & Fischhoff, B. (2007). Individual differences in adult decision-making competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 938-956. DOI: 10.1037/0022-3514.92.5.938
- Carnevale, J. J., Inbar, Y., & Lerner, J. S. (2011). Individual differences in need for cognition and decision-making competence among leaders. *Personality and Individual Differences*, 51, 274-278. DOI:10.1016/j.paid.2010.07.002
- Cohen, S., Clark, M. S., & Sherrod, D. R. (1986). Social skills and the stress-protective role of social support. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 963-973.
- Cohen, S., & Williamson, G. (1988). Perceived stress in a probability sample of the United States. In S. Spacapan & S. Oscamp (Eds.) *The social psychology of health: Claremont Symposium on applied social psychology*. Newbury Park, CA: Sage.
- Del Missier, F., Mäntylä, T., & Bruine de Bruin, W. (2012). Decision-making competence, executive functioning, and general cognitive abilities. *Journal of Behavioral Decision Making* 25(4), 331-351. DOI: 10.1002/bdm.731
- Dewberry, C., Juanchich, M., & Narendran, S. (2013a). Decision-making competence in everyday life: The roles of general cognitive styles, decision-making styles and personality. *Personality and Individual Differences*, 55, 783-788. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2013.06.012>
- Frisch, D., & Clemen, R. T. (1994). Beyond expected utility: Rethinking behavioral decision research. *Psychological Bulletin*, 116(1), 46-54. DOI: 10.1037/0033-2909.116
- Geisler, M. & Allwood, C. M. (2015). Competence and quality in real-life decision making. *PLoS ONE* 10(11): e0142178. doi:10.1371/journal.pone.0142178

- Giacopelli, N. M., Simpson, K. M., Dalal, R. S., Randolph, K. L., & Holland, S. J. (2013). Maximizing as a predictor of job satisfaction and performance: A tale of three scales. *Judgment and Decision Making*, 8(4), 448-469.
- Grecucci, A., & Sanfey, A. G. (2015). Emotion regulation and decision making. In Gross, J. J. (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation* (2:nd ed.), (pp. 140-153). New York, The Guilford Press.
- Gupta, R., Hershey, D. A., & Gaur, J. (2012). Time perspective and procrastination in the workplace: An empirical investigation. *Current Psychology*, 31(2), 195-211. DOI: 10.1007/s12144-012-9136-3
- Görgens-Ekermans, G. & Brand, T. (2012). Emotional intelligence as a moderator in the stress-burnout relationship: a questionnaire study on nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 21, 2275-2285. doi: 10.1111/j.1365-2702.2012.04171.x
- Higgins, E. T. (2000). Making a good decision: Value from fit. *American Psychologist*, 55, 1217-1227. DOI: 10.1037/10003-066X.55.11.1217
- Jacobson, D., Parker, A., Spetzler, C., Bruine de Bruin, W., Hollenbeck, K., Heckerman, D. & Fischhoff, B. (2012). Improved learning in U.S. history and decision competence with decision-focused curriculum. *PLoS ONE*, 7(9), e45775. doi:10.1371/journal.pone.0045775
- Keren, G., & Bruine de Bruin, W. (2003). On the assessment of decision quality: Considerations regarding utility, conflict and accountability. In D. Hardan & L. Macchi (Eds.), *Thinking: Psychological perspectives on reasoning, judgment and decision making* (pp. 347-363). New York: Wiley.
- Keys, D. J., & Schwartz, B. (2007). "Leaky" rationality: How research on behavioral decision making challenges normative standards of rationality. *Perspectives on Psychological Science*, 2(2), 162-180. DOI: 10.1111/j.1745-6916.2007.00035.x
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd ed). New York: The Guilford Press.
- Kohn, P. M., & Macdonald, J. E. (1992). The survey of recent life experiences: A decontaminated Hassles scale for adults. *Journal of Behavioral Medicine*, 15, 221- 236.
- Koolhaas, J. M., Bartolomucci, A., Buwalda, B., de Boer, S. F., Flügge, G., Korte, S. M., ... Fuchs, E. (2011). Stress revisited: A critical evaluation of the stress concept. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 35, 1291-1301. doi:10.1016/j.neubiorev.2011.02.003
- Loewenstein, G., Read, D. & Baumeister, R. F. (Eds.), *Time and decision – Economic and psychological perspectives on intertemporal choice*. New York: Russell Sage.
- Mark, G. M., & Smith, A. P. (2008). Stress models: A review and suggested new direction. In J. Houdmont., & S. Leka (Eds.), *Occupational health psychology* (pp. 111- 144). Nottingham, UK: Nottingham University Press.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99-113.

REFERENSER

- Maslach, C., Schaufeli, W. P. & Leiter, M. P. (2001). Job burnout. *Annual Reviews of Psychology*, 52, 397-422. DOI: 10.1146/annurev.psych.52.1.397
- Mikolajczak, M., Balon, N., Ruosi, M., & Kotsou, I. (2012). Sensitive but not sentimental: Emotionally intelligent people can put their feelings aside when necessary. *Personality and Individual Differences*, 52, 537-540. doi:10.1016/j.paid.2011.12.001
- Mikolajczak, M., & Luminet, O. (2008). Trait emotional intelligence and the cognitive appraisal of stressful events: An exploratory study. *Personality and Individual Differences*, 44, 1445-1453. DOI: 10.1016/j.paid.2007.12.012
- Milkman, K. L., Chugh, D., & Bazerman, M. H. (2009). How can decision making be improved? *Perspectives on Psychological Science*, 4(4), 379-383.
- Parker, A. M., Bruine de Bruin, W. & Fischhoff, B. (2007). Maximizers versus satisficers: Decision-making styles, competence, and outcomes. *Judgment and Decision Making*, 2(6), 342-350.
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European Journal of Personality*, 15, 425-448. DOI: 10.1002/per.416
- Petrides, K. V., & Furnham, A. (2006). The role of trait emotional intelligence in a gender-specific model of organizational variables. *Journal of Applied Psychology*, 36(2), 552-569.
- Sanfey, A. G. (2007). Social decision-making: Insights from game theory and neuroscience. *Science*, 318(4850), 598-602. DOI: 10.1126/science.1142996
- Santos-Ruiz, A., Garcia-Rios, M.C., Fernandez-Sanchez, J.C., Perez-Garcia, M., Muñoz-García, M.A., & Peralta-Ramirez, M.I. (2012). Can decision-making skills affect responses to psychological stress in healthy women? *Psychoneuroendocrinology*, 37(12), 1912-1921, <http://dx.doi.org/10.1016/j.psyneuen.2012.04.002>
- Schwartz, B., Ben-Haim, Y., & Dacso, C. (2010). What makes a good decision? Robust satisficing as a normative standard of rational decision making. *Journal for the Theory of Social Behavior*, 41(2), 209-227.
- Spector, P. E., & Johnson, H-A. M. (2006). Improving the definition, measurement, and application of emotional intelligence. In Murphy, K. R. (Ed.), *A Critique of Emotional Intelligence: What are the Problems and How Can They Be Fixed?* (pp. 325-344). New Jersey, U.S.: Lawrence Erlbaum Associates.
- Strough, J., Schlosnagle, L., Karns, T., Lemaster, P., & Pichayayothin, N. (2014). No time to waste: Restricting life-span temporal horizons decrease the sunk-cost fallacy. *Journal of Behavioral Decision Making*, 27, 78-94. doi: 10.1002/bdm.1781
- Tetlock, P. E. (1985). Accountability: The neglected social context of judgment and choice. In B. Staw & L. Cummings (Eds.), *Research in organizational behavior* (Vol. 1, pp. 297-332). Greenwich, CT: JAI Press.

-
- Tetlock, P.E. (2002). Social functionalist frameworks for judgment and choice: Intuitive politicians, theologians, and prosecutors. *Psychological Review*, *109*(3), 451-471.
- Ursin, H., & Eriksen, H. R. (2010). Cognitive activation theory of stress (CATS). *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, *34*, 877-881. DOI: 10.1016/j.neubiorev.2009.03.001
- Usunier, J.-C., & Vallette-Florence, P. (2007). The Time Styles scale: A review of developments and replications over 15 years. *Time & Society*, *16*, 333-366. DOI: 10.1177/0961463X07080272
- Wallin, A. (2013). A peace treaty for the rationality wars? External validity and its relation to normative and descriptive theories of rationality. *Theory & Psychology*, *23*(4), 458-478. DOI: 10.1177/0959354313489369
- Wittmann, M., & Paulus, M. P. (2008). Decision making, impulsivity and time perception. *Trends in Cognitive Sciences*, *12*(1), 7-12. DOI: 10.1016/j.tics.2007.10.004
- Wood, N. L., & Highhouse, S. (2014). Do self-reported decision-styles relate with others' impressions of decision quality? *Personality and Individual Differences*, *70*, 224-228. DOI: 10.1016/j.paid.2014.06.036
- Yates, J. F. (2001): "Outsider:" Impressions of naturalistic decision making. In E. Salas, & G. Klein (Eds.), *Linking expertise and Naturalistic Decision Making* (pp. 9-33). Mahwah, N.J: Erlbaum.

BILAGA 1.

TABELL 1.

Beskrivande statistik			
	Observerat intervall	M	SD
DMC-index	-2.13 – 1.01	0.0	0.49
Motståndskraft till hur problem presenteras	2.43 – 5.00	4.16	0.45
Tillämpa beslutsregler	0.0- 1.00	0.65	0.27
Konsekvent riskperception	0.55 – 1.00	0.82	0.10
Uppskatta tillförlitligheten i sin kunskap	0.68 – 1.00	0.92	0.06
Bortse tidigare kostnader	1.60 – 5.90	4.44	0.69
Medvetenhet om sociala normer	-.48 – 0.98	0.39	0.29
Emotionell intelligens	96 – 193	165.68	16.40
Framtidsfokuserad tidsstil	4 – 28	18.57	5.23
Dåtidsorienterad tidsstil	4 – 28	11.16	4.84
Ängslig tidsstil	4 – 27	9.81	4.26
Självrapporterad besluts kvalitet	13 – 25	19.86	1.88
Problem och bekymmer i yrkeslivet	7 – 25	10.88	3.67
Upplevd stress	10 - 33	18.05	4.15
Tendenser till utbrändhet	16 - 70	38.44	11.08

TABELL 2.

Korrelationer mellan de undersökta variablerna																
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1. Ålder	-															
2. DMC-index	.077	-														
3. Motståndskraft till hur problem presenteras	.018	.504**	-													
4. Tillämpa beslutsregler	-.244**	.526**	.219**	-												
5. Konsekvent i riskbedömningar	.039	.631**	.251**	.232**	-											
6. Uppskatta tillförlitlighet i sin kunskap	.156	.281**	-.155	-.027	-.077	-										
7. Bortse från tidigare kostnader	.154	.512**	.131	.065	.123	.071	-									
8. Medvetenhet om sociala normer	.099	.462**	.022	.044	.242**	-.064	.102	-								
9. Emotionell intelligens	-.087	.190*	.048	.008	.170*	.046	.179*	.104	-							
10. Framtidsorienterad tidsstil	-.287**	-.069	-.058	.052	-.228**	.009	.040	-.017	-.157	-						
11. Dåtidorienterad tidsstil	-.021	-.084	.047	-.122	-.056	-.037	-.095	.016	-.263**	.495**	-					
12. Orolig tidsstil	.059	-.024	.091	.068	-.121	.044	-.088	-.064	-.583**	.241**	.404**	-				
13. Självrapporterad besluts kvalitet	.031	.231**	.118	.037	.166*	.061	.187*	.105	.524**	-.211**	-.180*	-.378**	-			
14. Problem i yrkeslivet	.139	-.041	-.041	-.015	-.062	.067	.030	-.100	-.272**	.135	.223**	.541**	-.174*	-		
15. Upplevd stress	-.030	-.274**	-.148	-.127	-.127	-.033	-.241**	-.123	-.520**	.284**	.263**	.471**	-.275**	.398**	-	
16. Tendenser till utbrändhet	.117	.097	.049	.192*	-.041	.061	.042	-.022	-.467**	.202*	.252**	.644**	-.295**	.613**	.446**	-

* $p = .05$, ** $p = .01$

Kriminalvården

601 80 Norrköping
Telefon 077-22 80 800
www.kriminalvarden.se